

Lähiaruokatrendien vaikutus saaristoon

Skärgårdens mat 2.6.2017, Korpoström

Heidi Valtari

heidi.valtari@utu.fi

0400 487 160

Turun yliopiston Brahea-keskus

Lähiaruoka-alan koordinaatiohanke

23.5.2017

aitojamakuja.fi

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus

Euroopan maaseudun kehittämisen maatalousrahasto:
Eurooppa investoi maaseutualueisiin

Turun yliopisto
University of Turku

Koordinaatiohankkeet

Lähiruoka: Manner-Suomen maaseutuohjelman lähiruoan koordinaatiohanke – yhdessä tehden parempiin tuloksiin

Turun yliopiston Brahea-keskus, Päivi Töyli ja Heidi Valtari

Luomu: Manner-Suomen maaseutuohjelman luomualan kehittämisen koordinaatiohanke vuosille 2015-2017

Pro Luomu ry, yhteishenkilö Marja-Riitta Kottila

Luonnontuotteet: Luonnontuotteet monipuolistuvissa arvoverkoissa (LUMOA)

Helsingin yliopisto, Ruralia-instituutti, yhteishenkilö Juha Rutanen

Green care -hyvinvointipalvelut: Valtakunnallinen Green Care Koordinaatiohanke

Luonnonvarakeskus, yhteishenkilö Aino-Elina Vehmasto

Matkailu: Rural Finland -valtakunnallinen matkailun koordinaatiohanke

Karelia ammattikorkeakoulu Oy, yhteishenkilö Raija Ruusunen

Energiätehokkuuden koordinaatiohanke

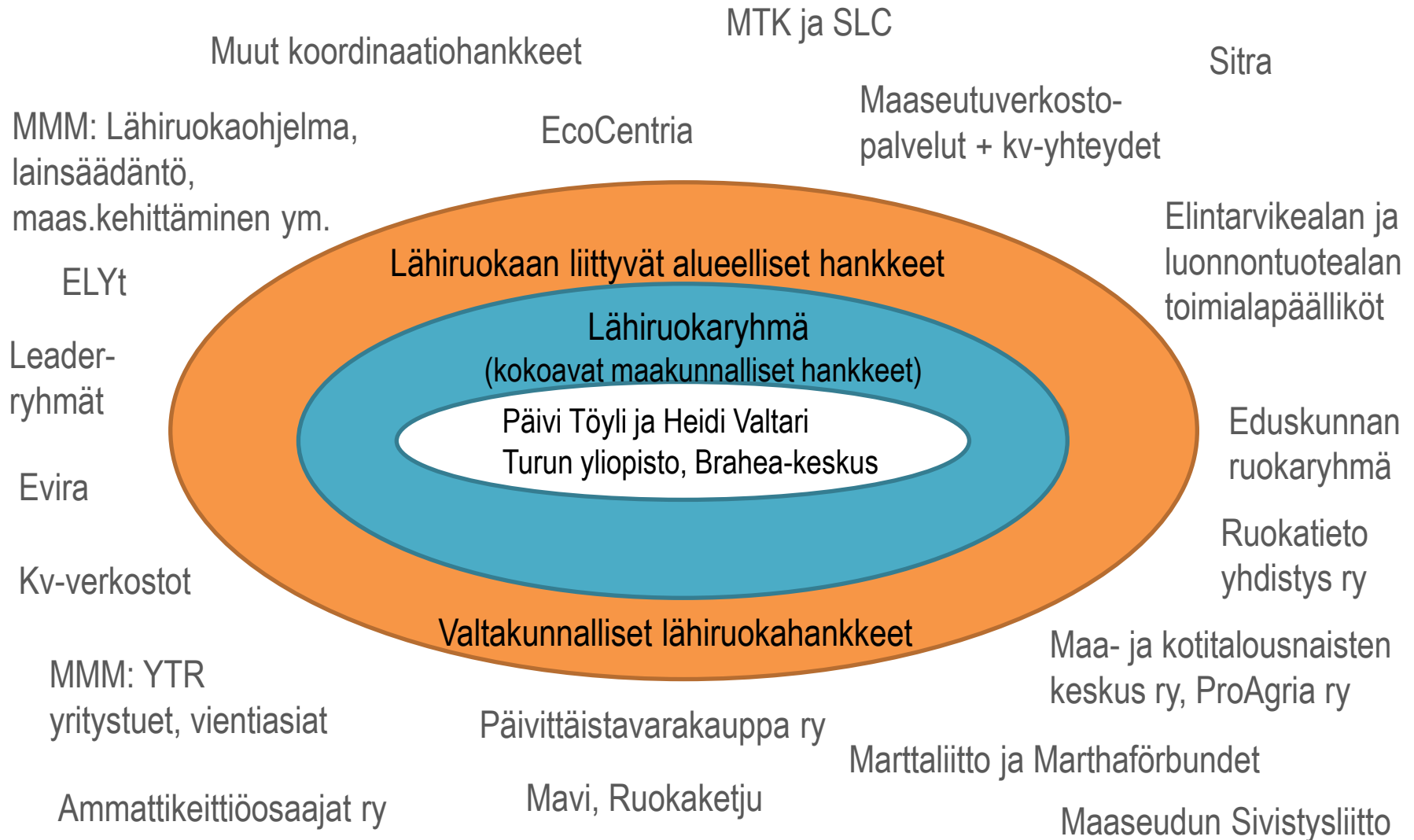
ProAgria Keskusten Liitto ry, yhteishenkilö Maarit Kari

Yhdessä tehden parempiin tuloksiin

Tavoitteet

- Lisätä ja tiivistää lähiruoka-alalla toimivien yhteistyötä ja verkostoitumisen avulla kasvattaa alan kilpailukykyä
- Sovittaa yhteen kansallisia, alueellisia ja kansainvälisiä toimenpiteitä
- Vahvistaa alaan liittyvien hankkeiden ja toimijoiden välistä tiedonvaihtoa, yhteistyötä ja työnjakoa
- Tukea ja täydentää alueilla toteutettavaa kehittämistyötä rakentamalla yhteyksiä ja suunnittelemalla yhteisiä toimenpiteitä
- Viestiä lähiruoasta

Hankkeen toimijaverkosto

Mitä koordinaatio tekee (1/4) - Yhteistyö/alue- ja hanketyön tuki

- Hanketreffit: alueiden väliset, eri teemojen ympärillä
 - Mm. Luonnonkasvit elintarviketuotannossa, julkinen ruokapalvelu
 - Tulossa maaseutututkimuksen ruokateema Leppävirta 31.8.17, www.aitojamakuja.fi/blogi/?p=2218 ja Artesaaniruuan 2017 SM (4.-6.10.17) seminaari, Raasepori, www.novia.fi/kustensmat/artesaaniruuan-sm-kilpailu/
- Lähiruokafoorumi: kerran vuodessa isompi seminaari, 2015, 2016 sekä 2017 www.aitojamakuja.fi/materiaalit_tilaisuudet.php
- Yhteinen näkyvyys, mm. Osta tilalta -päivä 16.9.17, yhteistyö, ostatilalta.fi

Mitä koordinaatio tekee (2/4)

Yhteistyö/alue- ja hanketyön tuki

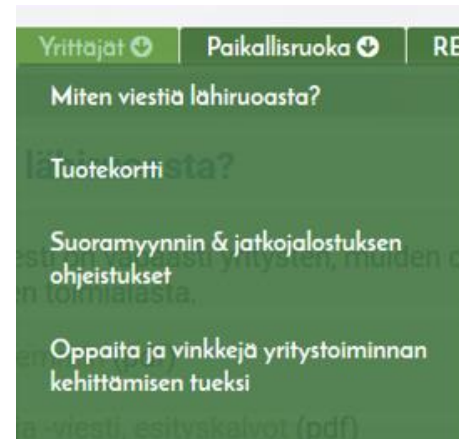
- Ajankohtaistilaisuuksien järjestäminen eri teemoista:
 - REKO-ylläpitäjille, webinaarit mm. postin kylmäkuljetuspalveluista, suoramyynnistä (Pienimuotoinen ja vähäriskinen toiminta, josta ei tarvitse tehdä elintarvikehuoneistoilmoitusta, alkutuotannon suoramyynti kuluttajille, kauppoihin ja ammattikeittäisiin onnistuu pienillä lainsäädännöllisillä toimenpiteillä, vähittäismyyntitoiminta voi tapahtua myymälästä, verkkokaupasta, tilapuodista, kauppa-autosta tai tienvarsikojusta sekä elintarvikkeiden valmistus ja myynti, kuten lihan leikkuu ja leipomotoiminta, on mahdollista elintarvikemyymälässä), yrityryhmähankkeista, ruoka-alan digipalvelut ja toimitusketjut, lähiruoka-alan kannattavuus ja kilpailukyvyn tekijät sekä tulossa 9.6. REKO-toiminta elintarvikelainsäädännön näkökulmasta

www.aitojamakuja.fi/materiaalit_tilaisuudet.php

Mitä koordinaatio tekee (4/4)

Tuottaa, koostaa ja jakaa yhteistä materiaalia sekä yhteistyön tueksi asioiden kokoamista ja hyvien käytänteiden jakamista

- www.aitojamakuja.fi > yrittäjät
 - Miten viestiä lähiruoasta
 - Tuotekortti
 - Suoramyyntin & jatkojalostuksen ohjeet
 - Muita oppaita

Maaseutuohjelman yritystuet elintarvikealan näkökulmasta -esite

- Kasvua ruoka-alan yrityksille maaseutuohjelmasta
- Matföretag kan växa tack vare landsbygdsprogrammet

Maaseudun yritystuki pienten ja keskisuurten ruokayritysten kasvun mahdollistajana

Programmet för utveckling av landsbygden i Fastlandsfinland 2014-2020

Matföretag kan växa tack vare landsbygdsprogrammet

Matföretag kan få finansiering ur programmet för utveckling av landsbygden i Fastlandsfinland för att inleda verksamhet eller expandera. Du behöver inte en gård för att kunna ansöka om stöd ur landsbygdsprogrammet. Vill du utveckla affärsverksamheten, ta då reda på det alternativ som passar bäst och ansök om finansiering!

Jordbruksprodukt eller livsmedel?

Stöd och stödåttillgång bestäms utgående från om ditt företag tillhör jordbruksprodukter (Annex I-produkter) eller livsmedel (Non-Annex I-produkter).

Företag som tillhör jordbruksprodukter
Du kan få finansiering för landsbygden, om ditt småföretag eller medelstora företag tillhör jordbruksprodukter. Med stödning och måttföretag eller medelstora företag tillhör jordbruksprodukter avses verksamhet där ett företag köper jordbruksprodukter (produkter på Annex I-listan) och tillagar dem till ett produkt som tillhör jordbruksprodukter på Annex I-listan. En gård kan få stöd för förädlning och utsläppning, när förädlingsstegen av produkter som gäller har producerats eller på ett kritiskt tillämpningsstadium.

Företag som tillhör livsmedel
Du kan få finansiering för landsbygden, om ditt småföretag eller ditt företag tillhör livsmedel (Non-Annex I-produkter). En sådana livsmedelsföretag som är verksamma på landsbygden kan beviljas finansiering ur landsbygdsprogrammet. Din NTM-enhet består vilka stadsområden respektive landsbygdsområden delar i sina olika trakter. Landsbygdsområden kan få stöd också inom stora städer.

Manner-Suomen maaseudun kehittämishjelma 2014-2020

Kasvua ruoka-alan yrityksille maaseutuohjelmasta

Aloittavat ja kasvua hakevat ruokayritykset voivat saada rahoitusta Manner-Suomen maaseudun kehittämishjelmasta. Et tarvitse maatilaa voidaksesi hakea maaseutuohjelman tukia. Selvitä liiketoimintasi kehittämiseen sopivin vaihtoehto ja hae rahoitusta!

Maataloustuote vai elintarvike?

Tuki ja sen ehdot määräytyvät sen mukaan, jalostaako yrityksesi maataloustuotteita (ns. Annex I -tuote) vai valmistatko se elintarvikkeita (ns. Non-Annex I -tuote).

Maataloustuotteita jalostava yritys
Voit saada maaseudun yritystukia, jos pieni tai keskisuuri yrityksesi jalostaa maataloustuotteita. Maataloustuotteiden jalostamisella ja kauppan pitämällä tarkoitetaan yritystoimintaa, jossa yritys ostaa maataloustuotteita (Annex I -listalla oleva tuote) ja jalostaa siitä niin, että tuote on edelleen Annex I -listalla oleva maataloustuote. Maatila voi saada jalostuksen ja kauppan pitämisen tukea tilalla tuotettujen tuotteiden myymiseen erillisestä myyntipisteestä.

Elintarvikkeita valmistava yritys
Voit saada maaseudun yritystukia, jos pieni yrityksesi tai maatilasi valmistaa elintarvikkeita (ns. Non-Annex I -tuote). Vain maaseudulla toimiville elintarvikkeityksille voidaan myöntää maaseutuohjelman rahoitusta. Kysy ELY-keskuksestasi, mitkä alueet soveltuvat on määritelly kaupunkialueiksi ja mitkä maaseutualueiksi. Myös suurten kaupunkien kuntarajojen sisällä voi olla maaseutualueita.

Tulevaisuuden näkymiä

- Viljely myös urbanisoituu – mm. katot käyttöön
<https://www.thestar.com/news/gta/2015/06/08/why-growing-vegetables-on-the-roof-is-the-future-of-toronto-architecture.html>
- Tuotteiden tarinallistaminen
- Ruokamatkailu
- Uudet myyntikanavat ja toimintatavat, mm. jakamistalous
- Miehittämätön kauppa, vrt. kuntosalit, liitytään jäseneksi, pankkitiedoilla sisään jne.
<http://www.dagenshandel.se/nyheter/snart-oppnar-matbutiken-utan-personal/?sthash.YOVeai58.FYUsmQhb.mjjo>

Tulevaisuuden näkymiä

- Välikäsien vähentäminen, short supply chain, lyhyt ketju, läpinäkyvyys, tuottajan saama hinta
- Cowfunding – mukaillen crowdfundingia, www.cowfunding.se, kuluttaja ostaa osan lehmästä, esim. 1/25 osa ja eläin teurastetaan vasta kun kaikki osat on myyty, lihalaatikko ovelle
- <http://www.livsmedelsakademin.se/wordpress/wp-content/uploads/2015/09/Framtidens-sma%CC%8Aaskaliga-livsmedelsproduktion-small.pdf>

Paikallisen ruoan tulevaisuuskuvat

TULEVAISUUDEN TUTKIMUSKESKUS

Tutu e-julkaisuja 1/2016

Kuhmonen, Saarimaa, Nurmi, Ahokas,
Hyvönen ja Kaskinen

http://www.utu.fi/fi/yksikot/ffrc/julkaisut/e-tutu/Documents/eTutu_1-2016.pdf

Paikallisen ruoan tulevaisuuskuvat

Alueelliset tulevaisuuskuvat (4 kpl)

- lyhyt ketju
 - vihreä ketju
 - reilu ketju
 - aito ketju
-
- Etelä-Suomi
 - Länsi-Suomi
 - Itä-Suomi
 - Pohjois-Suomi

Lyhyt ketju – kuluttajan ja tuottajan suhde

LYHYT KETJU 2030 – ETELÄ-SUOMI

- Jalostus ja kauppa säilyvät edelleen: tuottaja-kuluttaja -ketju on liian lyhyt eikä riittävä volyymeiltaan; välipalatrendi
- Yhteiskunta ja kuluttajat polarisoituvat: halpahalli (hinta) vs. Reko-rengas (terveys) *
- Enemmän paikallista ruokaa valikoimiin: shop-in-shop, va hva alueellisten tukkujen verkosto
- Verkkokauppa ja monikanavaisuus (liikkuvat myymälät) vahvistuvat
- Tilaus-toimitusketjut tehostuvat (ruokaosuuskunnat?)
- Julkiset hankinnat ovat tärkeitä (volyymi): tuottaja-organisaatiot (laki kuntoon!) ja tuottajaosuuskunnat
- Paikallinen jalostusaste nousee: raaka-aineesta valmiiseen ruokaan *
- Tarinat osana ruokaviestintää: ruuan arvostuksen on lisäännyttävä; maun tärkeys esiin, ruoka on nautinto *
- 10 % ruuasta hankitaan omasta solusta, 30 % verkkokaupasta, 60 % perinteisestä lähikaupasta

Kuvio 9. Etelä-Suomen tulevaisuuskuva lyhyestä ketjusta.

Vihreä ketju – ympäristövaikutukset

VIHREÄ KETJU 2030 – ETELÄ-SUOMI

- Meren hyödyntäminen: kalakannat, levä, uudet tuotteet *
- Kelluvat puutarhat
- Kotimainen kasvisproteiini (haluavatko kuluttajat?)
- Märehtijöiden hyödyntäminen
- Vihreän infran hyödyntäminen *
- Kasvinjalostus: tukemaan lähikäyttöä ja makua; kemikaalittomuus
- Sertifioitu suomalainen "laatujärjestelmä": erillinen luom u-normi lopetetaan ja sulautuu suomalaiseen tuotantotapaan; ihmisen terveys = ympäristön terveys ja toisin päin
- Ruuasta 1 % valmistetaan itse (luonnosta keräily, oma kasvatus, vaihtotalous), 19 % syntyy tuottaja-kuluttaja -yhteistyönä (paikalliset ruokapiirit), 60 % tulee omasta maakunnasta, 20 % tulee muualta

Kuvio 16. Etelä-Suomen tulevaisuuskuva vihreästä ketjusta.

Reilu ketju – läpinäkyvyys ja vastuullisuus

REILU KETJU 2030 – ETELÄ-SUOMI

- Jäljitettävyys tilalta kuluttajalle, koskettava myös tuontia; kaksisuuntaista viestintää *
- Läpinäkyvyys: mistä hinta muodostuu (hinnan merkitys ehkä pienempi kuin 2015), toimivatko kotimaiset osuuskunnat reilusti (tuottajilla päätösvaltaa)
- Sitoutuminen, yhteistyö toimijoiden välillä: avoimuus, luotettavuus, vähäinen byrokratia *
- Julkinen kotimainen reilun kaupan merkki: Hyvää Suomesta ykkösbrändi; sertifiointi lisää byrokratiaa; onko turhaa, voidaanko luottaa kuluttajan arvioon; toimiiko reilu kauppa kuplassa; globaalit markkinat
- Itse tuotettu ja valmistettu ruoka: lisää ymmärrystä ruuan tuottamisesta ja hinnasta; osuus suurempi kuin 2015; *
ötökät ja kotipuutarhat joka kodissa, peltotilkut; vaihdantatalous; kiertotalous; myös teollista jalostusta tarvitaan
- Tieto-taitoa tarvitaan: ruokakasvatus kaikille ikäryhmille; toteutuminen vaatii korkeaa tietoisuuden tasoa ja faktatietoa

Kuvio 23. Etelä-Suomen tulevaisuuskuva reilusta ketjusta.

Aito ketju – alkuperä, perinteet, aitous

AITO KETJU 2030 – ETELÄ-SUOMI

- Aitous on aina kokemus: jatkossakin tehdään itse ruokaa ja leipomuksia ja syödään yhdessä *
- Ruoka on osa identiteettiä: ruuan arvostus; yksilöllisyys ja tarpeet (funktionaalisuus); tarinat ovat tärkeitä
- Alkuperä ja jäljitettävyys ovat tärkeitä, samoin avoimuus ja rehellisyys; digitaalisuus on tässä apuna; ruuan turvallisuus on tärkeää, ruokaväärennökset ovat uhka *
- Ruokakulttuurin muutos – elämäntyylin muutos: monikulttuurisuus, sekoittuminen, erilaiset segmentit, heimot, kansalaisjärjestöt; urbanisoituminen, ikääntyminen; tarinallisuus myös etnisistä ruuista ja kulttuureista johtaa asenne-muutokseen; ruoka taiteena – taide ruokana; maku; paluu metsiin, luontoon, järville: luonnontuotteiden käyttö lisääntyy; muiden pohjoisten alueiden ruokakulttuurivaikutteet; sesonkiruoka vahvemmin esiin
- Brändäys: Suomi-kuva, aluebrändäys *

Kuvio 30. Etelä-Suomen tulevaisuuskuva aidosta ketjusta.

Mitä koordinaatio tekee (8/8)

Viestintä

- Kerää ja jakaa lähiruokatietoa www.aitojamakuja.fi, www.aktasmak.fi
 - Ajankohtaiset uutiset sekä tapahtumakalenteri
 - Yrityshakupalvelu, yritysten lukumäärä ja kehitys
 - Lähiruokahankkeet
 - Selvitykset ja tutkimukset sekä oppaat ja ohjeet
- Miten viestiä lähiruoasta www.aitojamakuja.fi/viesti.php
- Muita kanavia
 - Facebook www.facebook.com/aitojamakuja.fi ja suljettu Facebook-ryhmä Lähiruokakoordinaatio - LÄHIKO
 - Twitter @Aitojamakuja
 - Instagram @aitojamakuja
 - YouTube Aitojamakuja.fi
 - Uutiskirje ja Lähiruokasähköpostilista – saatko postia?